

LİSANSÜSTÜ TURİZM EĞİTİMİ’NİN ÖĞRENCİ PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ*

Ufuk AYDEYER¹

Tülay POLAT ÜZÜMCÜ²

¹Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü YL

²Kocaeli Üniversitesi, Kartepe Turizm MYO

Orcid:0009-0000-2601-7124, ufuk_aydeyer@hotmail.com Orcid:0000-0002-6364-9232,tulay.uzumcu@kocaeli.edu.tr

Sorumlu Yazar: Ufuk Aydeyer

Geliş Tarihi: 18.12.2025

E-mail: ufuk_aydeyer@hotmail.com

Kabul Tarihi:31.12.2025

Özet

Ülkemizde, ortaöğretim, ön lisans, lisans ve lisansüstü aşamalarda turizm eğitimi verilmektedir. İlk üç aşamada verilen eğitimle turizm sektörünün ihtiyacı olan nitelikli personel yetiştirmeye çalışılırken, lisansüstü düzeyde sektöre üst düzey yönetici ve akademisyen yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Turizm endüstrisinin yönetiminde söz sahibi olabilecek yöneticiler ve turizm eğitimine yön veren turizm eğitimcilerinin yetiştirilmesinde önemli etkisi olan lisansüstü eğitim döneminin incelenmesi önem arz etmektedir. Bu önemine karşın, ilgili alan yazın taramasında ulusal tez merkezinde bir teze rastlanmamış olması ve lisansüstü turizm eğitime yönelik araştırmaların ise son derece sınırlı olması, araştırmanın hareket noktası olmuştur. Lisansüstü turizm eğitiminin değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu araştırma, ülkemizdeki lisansüstü turizm eğitime öğrenci perspektifinden yaklaşmaktadır. Araştırma, Türkiye’de turizm eğitimi veren üniversite enstitülerinde 2020–2021 eğitim-öğretim yılında lisansüstü eğitim alan 206 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler, SPSS 22.0 istatistik programı aracılığıyla istatistiksel analize tabi tutulmuştur. Öğrencilerin turizm eğitime yönelik görüşlerini belirleyen boyutlar arasındaki ilişkilerin tespitine yönelik olarak korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda; öğrencilerin lisansüstü turizm eğitimi değerlendirdikleri ölçek boyutları arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu ve öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine göre lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeylerinde de anlamlı farklılıklar tespit edildiği belirlenmiştir. Ölçek boyutlarından; lisansüstü eğitim, yönetim ve idari kadro, uzaktan eğitim ile danışman ve akademik kadro boyutlarının lisansüstü eğitim genel memnuniyet boyutunu olumlu yönde etkilediği, fiziksel koşullar boyutunun ise genel memnuniyet üzerinde etkisinin olmadığı anlaşılmıştır. Araştırmanın yapıldığı sürecin pandemi dönemine denk gelmesi ve öğrencilerin lisansüstü eğitimlerinin büyük bir kısmını uzaktan yürütmeleri nedeniyle, fiziksel koşulların genel memnuniyet düzeyini etkilememiş olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turizm Eğitimi, Lisansüstü Eğitim, Lisansüstü Turizm Eğitimi

EVALUATION OF POSTGRADUATE TOURISM EDUCATION FROM STUDENT PERSPECTIVE

Abstract

Tourism education is provided at secondary, associate, undergraduate, and graduate levels in our country. The first three levels of education aim to train the qualified personnel needed in the tourism sector, while the graduate level aims to train senior managers and academicians for the sector. It is important to examine the postgraduate education period, which has a significant impact on the training of managers who can have a say in the management of the tourism industry and tourism educators who shape tourism education. Despite this importance, the fact that no thesis was found in the national thesis center in the related literature review and that the research on postgraduate tourism education is extremely limited has been the starting point of the research. This study, which aims to evaluate postgraduate tourism education, approaches postgraduate tourism education in Turkey from the perspective of students. The study was applied to 206 students who received postgraduate education in the 2020-2021 academic year in the institutes of universities providing tourism education in Turkey. The data obtained within the scope of the study were subjected to statistical analysis through the SPSS 22.0 statistical program. Correlation and regression analysis was used to analyze the relationships between the dimensions determining the students' views on tourism education. As a result of the findings, it was found that there were positive and significant relationships between the dimensions of the scale in which students evaluated postgraduate tourism education, and significant differences were found in the level of evaluation of postgraduate tourism education according to the descriptive characteristics of the students. Among the scale dimensions, graduate education, management and administrative staff, distance education, advisor, and academic staff dimensions positively affect the overall satisfaction with graduate education, while the physical conditions dimension does not affect overall satisfaction. It is thought that physical conditions have not affected the overall satisfaction level because the period of the research coincided with the pandemic period and the students did most of their graduate education online.

Keywords: Tourism Education, Graduate Education, Graduate Tourism Education

* Bu makale Ufuk AYDEYER’in Doç.Dr.Tülay POLAT ÜZÜMCÜ danışmanlığında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Yüksek Lisans Programı kapsamında tamamladığı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

GİRİŞ

Ülkelerin gelişmişlik düzeyindeki en önemli unsurlardan biri eğitimidir ve toplumsal gelişmenin özünde öğrenme, eğitime ve bilinçlenme yatmaktadır. Geçmişten bu yana gelişmiş toplumlar, bunu eğitim kalitelerini artırarak ve eğitimi yaygınlaştırarak başarabilmişlerdir (Gündüzalp, 1992; Orhan, 2015). Turizm endüstrisi, bir toplumun dünyaya yansıyan yüzünü oluşturmakta; turizm endüstrisi çalışanlarının eğitimi, bilgi ve becerileri ile turiste yaklaşımları, ülkenin rekabetçiliğinde fark yaratarak toplumun tanıtımında önemli roller üstlenmektedir. Bu bağlamda turizm eğitiminin amacı, toplumda turizm bilgisini geliştirerek turistler için hoşgörülü bir toplumsal iklim oluşturulmasına katkı sağlamak ve turizm endüstrisi için nitelikli çalışanlar yetiştirerek kaliteli hizmet sunabilmektir.

Türkiye’de eğitim sistemi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. “Örgün eğitim, belirli kurumlar içerisinde aynı yaş grubuna yönelik uzun süreli ve kademeli eğitim türüdür. Yaygın eğitim ise farklı yaş gruplarına yönelik olan, ilgi ve gösterilen özene dayanan ve mesleğe yönelik beceri geliştirmeyi ya da meslek edindirmeyi amaçlayan eğitim türüdür” (MEB, 2015: 115). Yaygın eğitim, örgün eğitimden yararlanamamış ya da örgün eğitim veren kurumlarda eğitimi süren ve belli bir meslek alanında yetkinleşmek isteyen bireylere verilen eğitim olarak tanımlanmaktadır. Yaygın eğitim kurumları; kısa süreli ve sertifikasyona dayalı mesleki kurslar niteliğinde olup hem kamu hem de özel sektör tarafından verilmektedir.

Türkiye’de yaygın turizm eğitimi kursları; Kültür ve Turizm Bakanlığı yaygın eğitim kursları, MEB Çıraklık Eğitim Merkezi, Halk Eğitim Merkezi kursları, TÜRSAB, TUREB gibi mesleki birlikler ile eğitim kurumları tarafından verilmektedir (Başdal, 2019; <https://Türkiyeturizmansiklopedisi.com/>). Mesleki düzeyde örgün turizm eğitimi, ortaöğretim ve üniversite düzeyinde verilmektedir. Ortaöğretim düzeyinde Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı kamu ve özel meslek liselerinde mesleki turizm eğitimi verilirken, Yükseköğretim Kurulu’na bağlı kamu ve vakıf üniversitelerinde ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde mesleki ve akademik turizm eğitimi verilmektedir (Koroğlu, 2019; <https://Türkiyeturizmansiklopedisi.com/>). Üniversitelerde verilen lisansüstü turizm eğitimi ile sektörün ihtiyacı olan üst düzey yöneticiler, araştırmacılar ve akademisyenlerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

Lisansüstü turizm eğitiminin öğrenci perspektifinden değerlendirilmesine yönelik hazırlanan bu çalışma, yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Çalışmada, Türkiye’de verilen lisansüstü turizm eğitiminin öğrenci gözüyle değerlendirilmesi amaçlanmıştır; bu doğrultuda araştırmada öncelikle eğitim, mesleki turizm eğitimi ve lisansüstü turizm eğitime değinilmiş, ardından araştırmadan elde edilen bulgular analiz edilerek yorumlanmıştır.

1. Eğitim Kavramı ve Mesleki Turizm Eğitimi

Toplumu ve insanı doğrudan etkileyen bir fenomen olan eğitim, yüzyıllar boyunca filozoflar ve bilim insanları tarafından incelenmiştir. Eğitimi; Durkheim toplumsal düzensizliği ortadan kaldıracak işlevsel bir araç olarak, Eflatun insanı olgunlaştırma süreci olarak ve Cicero ise insan aklını disipline etme aracı olarak ifade etmiştir (Evren, 2010). Eğitim sözcüğü, içerisinde pek çok süreci barındırdığından tanımında farklı özellikler yer almaktadır. Örneğin Arapça’da terbiye, Latince’de educatio sözcükleri ile tanımlanan eğitim kavramı (Karlı, 2012: 10), önce Batı dilleri aracılığıyla (education) Türkçe’ye geçmiş, daha sonra “eğitim” olarak kullanılmaya başlanmıştır (Gündüzalp, 2018: 19). Günümüzde Türk Dil Kurumu eğitim sözcüğünü; “çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme; terbiye” olarak tanımlamaktadır.

Eğitim, toplumsal gelişmeyi sağlayabilecek bireylerin bedensel, zihinsel ve ruhsal açıdan sağlıklı yetiştirilmesini amaçlamaktadır. Bu bireylerin; karakterli, toplumsal kurallara uyan, özgün ve yaratıcı, bilimsel anlayışa sahip, yeniliklere açık ve gelişmiş bir bakış açısına sahip olmaları hedeflenmektedir (Hacıoğlu vd., 2008). Mesleki eğitim ise bireylerin bir meslek edinmeleri ve mesleğin gerektirdiği nitelikleri kazanabilmeleri için gerekli bilgi ve becerileri edindikleri, aynı zamanda fiziksel, sosyal ve kültürel açıdan geliştikleri bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Koroğlu, 2019; <https://Türkiyeturizmansiklopedisi.com/>).

Mesleki turizm eğitimi, “insanın insana doğrudan hizmet etmesini öğreten, ona bilgi, beceri, insan sevgisi, hoşgörü ve meslek bilinci kazandıran bir disiplindir” (Gürdal, 2002: 391). Turizm eğitimi, turizm işletmelerinin, verimliliğini ve performansını artırabilecek, araştırma, planlama çalışmalarını yürütebilecek ve/veya bilimsel araştırmalar yürütebilecek bireyleri yetistirmeye yönelik mesleki eğitim çalışmalarını (Aymanıkuy ve Aymanıkuy, 2002) kapsamaktadır. Olalı (1973) turizm eğitimi, turizm öğrencilerine turizm bilincini, konukseverlik temel ilkelerini öğretmek, turizm alanında çalışanların

mesleki bilgilerini artırmak ve turizm sektörüne yönetici, araştırmacı, uzman vb. bireyleri yetiştirmek için yapılan tum (Baykal ve Şahin, 2014) eğitsel etkinlikler olarak ifade etmektedir. Üzümcü ve Bayraktar (2004) ise mesleki turizm eğitimi, teorik ve uygulamalı eğitimden, meslek etiği ve mesleğin temel ilkeleri ile belli bir iş için sağlanması gereken bir eğitim olduğundan söz etmektedir.

Lisansüstü Turizm Eğitimi

Türkiye’de yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi, 4/11/1981 yılında kabul edilen 2547 kanun sayılı, yükseköğretim kanununa göre; “Milli Eğitim Sistemi içinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarı yılı kapsayan her derecedeki eğitim-öğretimin tamamı” (Yükseköğretim Kanunu, m. 3/b-a, 1981) olarak tanımlanmıştır. Yükseköğretimin amacı, bireylerin ilgi ve becerileri doğrultusunda, belli bir meslek dalında nitelikli insan kaynağı yetiştirilmesi, bilimsel çalışmalar yapılması, üretimin artırılmasıyla ülkenin kalkınmasına destek olmaktır (Hacıoğlu, 1992: 91). Türkiye’de 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununca üniversite düzeyinde eğitim; önlisans, lisans ve lisansüstü olmak üzere üç ayrı düzeyde verilmektedir.

Türkiye’de önlisans düzeyinde eğitim “en az iki yıllık bir programı içine alan kalifiye eleman yetiştirmeyi amaçlayan veya lisans öğretiminin ilk seviyesini oluşturan bir yükseköğretimdir”. Bu eğitimin temel amacı; turizm sektörünün ihtiyacı olan ara kademe iş gücünü sağlamak üzere, öğrencilere bilgi ve beceri kazandırmaktır (Boylu ve Arslan, 2014). Turizm alanında sekiz farklı program türünde; Aşçılık, İkram Hizmetleri, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Turizm ve Seyahat Hizmetleri, Turist Rehberliği, Turizm Animasyonu, Kültürel Miras ve Turizm, Sağlık Turizmi ve İşletmeciliği olup, toplamda 306 adet önlisans programı mevcuttur (Tuna vd., 2019). Lisans düzeyinde turizm eğitimi ise, aynı YOK kanununda, orta öğretime yönelik en az 8 yarıyıllık bir müfredatı içine alan yükseköğretim programı olarak (<https://www.resmigazete.gov.tr>) tanımlanmıştır. Lisans eğitiminin amacı, sektörün yönetici ihtiyacını karşılamak ve nitelikli eğitimci yetiştirmektir (Aymankuy ve Aymankuy, 2002: 34). Türkiye’de lisans düzeyinde 109 turizm eğitimi veren üniversite bulunmakta ve bu üniversitelerde turizm eğitimi; gastronomi, turizm işletmeciliği, rehberlik ve rekreasyon olmak üzere 4 temel alanda verilmektedir (Tuna vd., 2019).

Türkiye’de lisansüstü düzeyde eğitim, YOK kanununa göre; yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık, sanatta yeterlik eğitimlerini kapsamaktadır (Orhan, 2015: 27). Yüksek lisans eğitimi, çağın gereksinimlerine uygun, çalışma alanıyla ilgili diğer ülkelerle rekabet edebilen, ülkesine katkı sağlayabilen, mesleki etik kurallarını özümsemiş ve çözüm odaklı bireylerin yetiştirilmesi için verilen eğitim olarak (Düzgün, 2015: 28) tanımlanmaktadır.

Türkiye’de akademisyenlerin, akademisyen olmak isteyenlerin ve lisansüstü eğitim almak isteyenlerin eğitimleri üniversitelere bağlı enstitülerde verilir. Enstitü, aynı ya da ilişkili bilim dallarında lisansüstü eğitim ile bilimsel araştırma eğitimi veren kurumlara (<https://www.resmigazete.gov.tr>) denilmektedir. Türkiye’de yüksek lisans eğitimi, Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği Madde 4–(1)’de belirtilmektedir. Lisansüstü eğitim programlarının, hangi enstitü anabilim/ana sanat dallarında ve nasıl yürütüleceği ile tezli ve tezsiz yüksek lisans programları arasında geçişe izin hususlar, üniversite senatoları tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir. Doktora eğitimi ise aynı yönetmelik madde 15–(1)’de, öğrenciye bağımsız araştırma yapma, bilimsel problemleri, verileri geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma, analiz etme ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli becerileri kazandıran eğitimidir. 20 Nisan 2016 tarihinde 29690 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nde, “tezli yüksek lisans programı süresi bilimsel hazırlıkta geçen süre hariç, dört yarıyıldan fazla ders dönemi olmak üzere, en çok altı yarıyıldır. Tezsiz yüksek lisans programını tamamlama süresi bilimsel hazırlıkta geçen süre hariç, en çok üç yarıyıldır. Doktora programı ise bilimsel hazırlıkta geçen süre hariç tezli yüksek lisans derecesi ile kabul edilenler için sekiz yarıyıl olup, en fazla on iki yarıyıl; lisans derecesi ile kabul edilenler için on yarıyıl olup azami tamamlama süresi on dört yarıyıldır” (<https://www.mevzuat.gov.tr>).

Lisansüstü turizm eğitimiyle, öğrencilerin turizm alanında araştırma yaparak bilgiye ulaşmaları, bilgiyi analiz etme ve yorumlama becerileri kazanmaları, mesleki bilgi birikimi edinmeleri ve bu bilgiyi nasıl kullanacaklarını öğrenmeleri hedeflenmektedir (Özdoğan ve Çavuş, 2009: 233). Türkiye’de lisansüstü turizm eğitimi, 2547 sayılı kanundan önce Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesinde turizm ve otel işletmeciliği alanında verilmeye başlanmış, 1969 ve 1972 yıllarında İstanbul Üniversitesi İktisadi ve Coğrafya Enstitüsünde lisansüstü düzeyde ve sonrasında turizmle ilgili lisansüstü programları verilmiştir. Bugün üniversitelerin sosyal bilimler enstitüsü, eğitim bilimleri enstitülerinde lisansüstü turizm eğitimi sürdürülmektedir (Boylu, 2004). Tablo1’de lisansüstü düzeyde turizm eğitimi alan öğrenci sayılarına ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 1. 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılı Lisansüstü Düzeyde Turizm Eğitimi Alan Öğrenci Sayısı

Bölüm	Yüksek lisans			Doktora			Toplam		
	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam
Otel, Lokanta ve Dışarıya Yemek Sunan İşletme (Catering) Hiz.	571	833	1404	78	77	155	649	910	1559
Seyahat, Turizm ve Boş Zaman Faaliyetleri	781	655	1436	11	20	31	792	675	1467
Toplam	1352	1488	2840	89	97	186	1441	1585	3026

Kaynak: <https://istatistik.yok.gov.tr/>

Tablo 1'e göre, lisansüstü düzeyde öğrenim gören öğrencilerin 2840'u yüksek lisans düzeyinde 186'sı doktora düzeyinde olmak üzere toplam 3026 öğrenci lisansüstü düzeyde turizm eğitimi almaktadır. Öğrencilerin bölüm ve cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde ise, Otel, Lokanta ve Dışarıya Yemek Sunan İşletme Hizmetleri YL öğrencilerinin % 59,3'ü kız öğrencilerden, %40,7 si erkek öğrencilerden, Seyahat, Turizm ve Boş Zaman Faaliyetleri Yüksek lisans öğrencilerinin %45,6'sı kız öğrencilerden ve %54,4 sı erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Doktora düzeyinde ise Otel, Lokanta ve Dışarıya Yemek Sunan İşletme Hizmetleri öğrencilerinin %50,3'ünü erkek öğrenciler, %49,7 sini kız öğrenciler oluştururken, Seyahat, Turizm ve Boş Zaman Faaliyetleri öğrencilerinin % 35, 5'ini erkek öğrenciler ve % 64,5'ini kız öğrenciler oluşturmaktadır.

2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Turizm endüstrisinin yönetiminde söz sahibi olabilecek nitelikli yöneticilerin ve turizm eğitimine yön veren turizm eğitimcilerinin yetiştirilmesinde belirleyici bir role sahip olan lisansüstü eğitim sürecinin incelenmesi önem taşımaktadır. Ancak, ilgili alan yazın incelendiğinde, Ulusal Tez Merkezi'nde lisansüstü turizm eğitimi konu alan herhangi bir teze rastlanmamış olması ve bu alanda gerçekleştirilen araştırmaların son derece sınırlı düzeyde kalması, söz konusu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, lisansüstü turizm eğitiminin değerlendirilmesine odaklanan araştırmada, Türkiye'de sunulan lisansüstü turizm eğitiminin, bu alanda öğrenim gören lisansüstü öğrencilerin perspektifinden değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye'de lisansüstü turizm eğitime yönelik bu tez yazılana kadar hiç tez yazılmamış olması ve yalnızca bir makale bulunması, tez konusunun önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmada öğrenci bakış açısına göre turizm eğitime yönelik genel bir yargıya varabilmek için tarama modeli kullanılmış, bu kapsamda aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir:

H1: Lisansüstü turizm eğitimi değerlendirmeye yönelik ölçek boyutları (lisansüstü eğitim, yönetim ve idari personel, uzaktan eğitim, fiziksel koşullar ile danışman ve akademik kadro) arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler bulunmaktadır.

H2: Lisansüstü turizm eğitimi değerlendirmeye yönelik ölçek boyutlarının (lisansüstü eğitim, yönetim ve idari personel, uzaktan eğitim, fiziksel koşullar ile danışman ve akademik kadro), öğrencilerin lisansüstü turizm eğitime ilişkin genel memnuniyet düzeyi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisi bulunmaktadır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Türkiye'de Yükseköğretim Kurulu bünyesindeki üniversitelerde lisansüstü turizm eğitimi alan tüm lisansüstü turizm öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem ise tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi ile araştırmaya gönüllü olarak katılan 206 lisansüstü turizm öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada; veri toplama aracı olarak anket kullanılmış ancak araştırmanın COVID-19 salgını sırasında olması nedeniyle anket formu Google formlar üzerinden çevrimiçi olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Araştırma Türkiye'de lisansüstü turizm eğitimi veren üniversitelerdeki tüm lisansüstü turizm öğrencileri kapsamakta olup, araştırmaya gönüllü olarak katılan lisansüstü turizm öğrencileri sınırlıdır. Ayrıca, araştırma kapsamında kullanılan veri toplama aracı olan anket uygulamasının ve öğrencilere ulaşma noktasında araştırmanın zaman ve maliyet sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırmanın COVID 19 pandemi sürecinde olması ve öğrencilerin lisansüstü eğitimlerinin büyük

bir kısmını uzaktan yürütmeleri, araştırmanın veri toplama sürecini zorlaştırmış ve anketlerin bir kısmı çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi ve Ölçekler

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. Anket formunun ilk kısmında katılımcı öğrencilere ait yaş, cinsiyet vb. tanımlayıcı bilgilere yönelik sorular ve ikinci kısımda ise lisansüstü turizm eğitime yönelik 48 önerme yer almaktadır. Anket oluşturulurken; Aksarı (2019) Spor Bilimleri Alanındaki Lisansüstü Eğitimde Kalite Yönetiminin Akademik Personel ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre İncelenmesi başlıklı tezinde kullandığı ve Tosun (2012) tarafından geliştirilen ölçek ile Olcay ve Döş (2016) tarafından geliştirilen İnternete Dayalı Uzaktan Eğitimi Değerlendirme ölçeğinden yararlanılmıştır.

Araştırmada ölçeğe ilişkin geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Bu kapsamda yapı geçerliği için açıklayıcı faktör analizi, güvenirlik için Cronbach Alpha katsayısına bakılmıştır. Yapılan Barlett testi sonucunda ($p=0.000<0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu belirlenmiş, test sonucunda ($KMO=0.819>0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu anlaşılmıştır. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı %66.865 olan 6 faktör altında toplanmıştır. Lisansüstü Turizm Eğitimi Değerlendirme ölçeğindeki 48 maddenin güvenirliğini hesaplamak için iç tutarlılık katsayısı olan “Cronbach Alpha” hesaplanmış, ölçeğin genel güvenirliği Cronbach Alpha=0.954 olarak çok yüksek bulunmuştur. Güvenirliğine ilişkin bulunan Cronbach Alpha ve açıklanan varyans değerine göre Lisansüstü Turizm Eğitimi Değerlendirme Ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu anlaşılmıştır. Lisansüstü Turizm Eğitimi Değerlendirme Ölçeğine ilişkin oluşan faktör yapısı ve güvenirlik değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Lisansüstü Turizm Eğitimi Değerlendirme Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Analizi

Boyut	Özdeğer	Varyans	Cronbach Alpha
Lisansüstü Turizm Eğitimi	18,360	14,671	0,923
Danışman ve Akademik Kadro	3,708	14,596;	0,931
Genel	3,261	12,155	0,946
Fiziksel Koşullar	2,577	10,564	0,887
Yönetim ve İdari Personel	2,214	9,513	0,852
Uzaktan Eğitim	1,974	5,366	0,603

Genel Güvenirlik Cronbach Alpha=0.954

Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 22.0 kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin lisansüstü turizm eğitimi değerlendirmek üzere, katılımcıların incelenmesinde ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Anketi yanıtlayan öğrencilerin değerlendirme düzeylerini belirlemek amacıyla, boyutlar arasındaki ilişkilere korelasyon analizi uygulanmıştır. Ayrıca lisansüstü turizm eğitiminin boyutlarının, öğrencilerin genel memnuniyeti üzerindeki etkisine yönelik regresyon analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar 0,05 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

3. Araştırmanın Bulguları

Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerine Yönelik Bulgular

Araştırmada katılımcıların tanımlayıcı özelliklerine yönelik veriler Tablo 3’de verilmektedir. Tablo3’de görüleceği üzere, araştırmaya katılan lisansüstü turizm öğrencilerinin %28,2’si Evli, %71,8’i Bekar, %51,5’i Erkek ve %48,5’i Kadın olup, katılımcıların %75,7’sinin 21-28, %24,3’ünün 28 üzeri yaş aralığındadır. Katılımcı öğrencilerin çoğunluğunu %41,7 oranında Turizm Meslek Lisesi, %11,7 Kız Meslek Lisesi, %6,8 Anadolu Meslek/Teknik Lisesi öğrencileri oluşturmakta olup, %60,2 oranında temel düzeyde turizm meslek lise eğitimi almış öğrencilerden oluştuğunu göstermektedir. Öğrencilerin lisans mezuniyet alanlarına bakıldığında; %35,9 Turizm İşletmeciliği, %21,4 Gastronomi ve Mutfak Sanatları, %13,6 Konaklama İşletmeciliği, %5,8 Seyahat İşletmeciliği, %6,8 Yiyecek İçecek Hizmetleri, %7,8 Turist Rehberliği, %8,7 Diğer olduğu görülmektedir. Lisansüstü düzeyde katılan öğrencilerin %85,4’ü Yüksek Lisans, %14,6’sı Doktora programında eğitim görmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Tanımlayıcı Özellikleri

	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Medeni Durum	Evli	58	28,2
	Bekar	148	71,8
Cinsiyet	Erkek	106	51,5
	Kadın	100	48,5
Yaş	21-28	156	75,7
	28 Üzeri	50	24,3
Lise Mezuniyet Alanı	Turizm Meslek Lisesi	86	41,7
	Düz Lise	32	15,5
	Anadolu Lisesi	40	19,4
	Kız Meslek Lisesi	24	11,7
	Anadolu Meslek/teknik Lisesi	14	6,8
	Diğer	10	4,9
Lisans Mezuniyet Alanı	Turizm İşletmeciliği	74	35,9
	Gastronomi Ve Mutfak Sanatları	44	21,4
	Konaklama İşletmeciliği	28	13,6
	Seyahat İşletmeciliği	12	5,8
	Yiyecek İçecek Hizmetleri	14	6,8
	Turist Rehberliği	16	7,8
	Diğer	18	8,7
Lisansüstü Eğitim Programı	Yüksek Lisans	176	85,4
	Doktora	30	14,6
Lisansüstü Eğitim Alınan Üniversite	Kocaeli Üniversitesi	64	31,1
	Gazi Üniversitesi	12	5,8
	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	2	1,0
	Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniv.	4	1,9
	Kırklareli Üniversitesi	8	3,9
	Sakarya Üniversitesi	4	1,9
	Gaziantep Üniversitesi	4	1,9
	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	4	1,9
	Samsun 19 Mayıs Üniversitesi	2	1,0
	Dokuz Eylül Üniversitesi	2	1,0
	Adnan Menderes Üniversitesi	6	2,9
	Necmettin Erbakan Üniversitesi	6	2,9
	İstanbul Gelişim Üniversitesi	2	1,0
	Mersin Üniversitesi	2	1,0
	Nevşehir Hacıbektaş Veli Üniversitesi	34	16,5
	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	4	1,9
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	6	2,9
	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	8	3,9
	Mardin Artuklu Üniversitesi	2	1,0
	Düzce Üniversitesi	30	14,6
	Turizm İşletmeciliği	122	59,2
Lisansüstü Eğitim Bölümü	Gastronomi Ve Mutfak Sanatları	62	30,1
	Rekreasyon Yönetimi	4	1,9
	Turist/turizm Rehberliği	14	6,8
	Diğer	4	1,9
Lisansüstü Eğitim Alanı Çalışma Durumu	Evet	150	72,8
	Hayır	56	27,2
Üniversite Türü	Devlet	204	99,0
	Vakıf	2	1,0
	Toplam	206	100

Lisansüstü eğitim alınan üniversite göre en fazla %31,1 oranla Kocaeli Üniversitesi öğrencisi olduğu, onu %16,5 Nevşehir Hacıbektaş Veli Üniversitesi, 14,6'sı Düzce Üniversitesi, %5,8'i Gazi Üniversitesi olduğu, diğer üniversitelerin ise %4 altında olduğu görülmektedir. Öğrencilerin aldıkları lisans bölümlerine bakıldığında; %59,2'i Turizm İşletmeciliği, %30,1'i Gastronomi ve Mutfak Sanatları, %1,9'u Rekreasyon Yönetimi, %6,8'si Turist/Turizm Rehberliği, %1,9'u Diğer lisansüstü eğitim

bölümlerinden eğitim aldığı tespit edilmiştir. Katılımcı lisansüstü turizm öğrencilerinin %72,8'inin lisansüstü eğitim alanında çalışmış %27,2'si çalışmamış olduğu ve %99'unun Devlet üniversitelerinde, %1'inin ise Vakıf üniversitelerinde eğitim alan öğrenciler olduğu anlaşılmaktadır.

Lisansüstü Turizm Eğitiminin Değerlendirilmesine Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme düzeylerine yönelik; aritmetik ortalama, standart sapma ve minimum-maksimum düzeyleri Tablo 4'de yer almaktadır. Buna göre; lisansüstü eğitim ortalaması yüksek $3,693 \pm 0,585$, yönetim ve idari personel ortalaması yüksek $3,823 \pm 0,892$, uzaktan eğitim ortalaması yüksek $3,614 \pm 0,720$ fiziksel koşullar ortalaması yüksek $3,592 \pm 0,789$ danışman ve akademik kadro ortalaması çok yüksek $4,339 \pm 0,738$ genel memnuniyet ortalaması yüksek $4,032 \pm 0,814$ olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4. Lisansüstü Turizm Eğitimi Değerlendirme Düzeyleri

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Lisansüstü Eğitim	206	3,693	0,585	2,000	5,000
Yönetim ve İdari Personel	206	3,823	0,892	1,400	5,000
Uzaktan Eğitim	206	3,614	0,720	1,000	5,000
Fiziksel Koşullar	206	3,592	0,789	1,000	5,000
Danışman Ve Akademik Kadro	206	4,339	0,738	1,000	5,000
Genel Memnuniyet	206	4,032	0,814	1,000	5,000

Tablo 5. Lisansüstü Turizm Eğitimi Değerlendirme Boyutları Arasındaki İlişkiler

		Lisansüstü Eğitim	Yönetim Ve İdari Personel	Uzaktan Eğitim	Fiziksel Koşullar	Danışman ve Akademik Kadro	Genel
Lisansüstü Eğitim	r	1,000					
	p	0,000					
Yönetim ve İdari Personel	r	0,573**	1,000				
	p	0,000	0,000				
Uzaktan Eğitim	r	0,648**	0,553**	1,000			
	p	0,000	0,000	0,000			
Fiziksel Koşullar	r	0,498**	0,622**	0,452**	1,000		
	p	0,000	0,000	0,000	0,000		
Danışman ve Akademik Kadro	r	0,484**	0,593**	0,562**	0,461**	1,000	
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
Genel Memnuniyet	r	0,620**	0,630**	0,644**	0,519**	0,717**	1,000
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

* $<0,05$; ** $<0,01$

Tablo 5'de lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme ölçeği boyutları arasındaki ilişkilere yönelik yapılan korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır. Buna göre; Yönetim ve idari personel ile lisansüstü eğitim arasında $r=0.573$ olumlu ($p=0,000<0.05$) bir ilişki, Uzaktan eğitim ile lisansüstü eğitim arasında $r=0.648$ olumlu ve anlamlı ilişki ($p=0,000<0.05$), Uzaktan eğitim ile yönetim ve idari personel arasında $r=0.553$ olumlu ve anlamlı bir ilişki ($p=0,000<0.05$) tespit edilmiştir. İkinci boyut olan Fiziksel koşullar ile lisansüstü eğitim arasında $r=0.498$ olumlu ve anlamlı bir ilişki ($p=0,000<0.05$), Fiziksel koşullar ile yönetim ve idari personel arasında $r=0.622$ olumlu ve anlamlı bir ilişki ($p=0,000<0.05$), Fiziksel koşullar ile uzaktan eğitim arasında $r=0.452$ olumlu ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p=0,000<0.05$). Üçüncü boyut olan Danışman ve akademik kadro ile lisansüstü eğitim arasında $r=0.484$ olumlu ve anlamlı bir ilişki ($p=0,000<0.05$), yönetim ve idari personel arasında $r=0.593$ olumlu ve anlamlı bir ilişki ($p=0,000<0.05$), uzaktan eğitim arasında $r=0.562$ da olumlu ve anlamlı ($p=0,000<0.05$) bir ilişki ve fiziksel koşullar ile arasında $r=0.461$ olumlu ve anlamlı bir ilişki ($p=0,000<0.05$) tespit edilmiştir.

Öğrencilerin genel memnuniyet düzeyiyle; lisansüstü eğitim arasında $r=0.62$ olumlu ve anlamlı bir ilişki ($p=0,000<0.05$), yönetim ve idari personel arasında $r=0.63$ olumlu ve anlamlı bir ilişki

($p=0,000<0.05$), uzaktan eğitim arasında $r=0.644$ olumlu ve anlamlı bir ilişki ($p=0,000<0.05$), fiziksel koşullar arasında $r=0.519$ olumlu ve anlamlı bir ilişki ($p=0,000<0.05$), danışman ve akademik kadro arasında $r=0.717$ olumlu ($p=0,000<0.05$) ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 6. Lisansüstü turizm Eğitimi Değerlendirme Boyutlarının Genel Memnuniyet Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Genel Memnuniyet	Sabit	-0,386	-1,561	0,120	74,674	0,000	0,642
	Lisansüstü Eğitim	0,266	3,238	0,001			
	Yönetim Ve İdari Personel	0,119	2,093	0,038			
	Uzaktan Eğitim	0,210	3,113	0,002			
	Fiziksel Koşullar	0,070	1,239	0,217			
	Danışman ve Akademik Kadro	0,453	7,385	0,000			

* $<0,05$; ** $<0,01$

Tablo 6’da lisansüstü eğitimi değerlendirme düzeyini belirleyen boyutlar ile genel memnuniyet üzerindeki etkisini değerlendirmek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Buna göre; lisansüstü eğitim, yönetim ve idari personel, uzaktan eğitim, fiziksel koşullar, danışman ve akademik kadro ile genel memnuniyet düzeyi arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi anlamlı bulunmuştur ($F=74,674$; $p=0,000<0.05$). Genel memnuniyet düzeyindeki toplam değişim %64.2 oranında lisansüstü eğitim, yönetim ve idari personel, uzaktan eğitim, fiziksel koşullar, danışman ve akademik kadro değişkenleri tarafından açıklanmaktadır ($R^2=0,642$). Fiziksel koşullar genel memnuniyet düzeyini etkilemezken ($p=0.217>0.05$), lisansüstü eğitime yönelik değerlendirmeler genel memnuniyet düzeyini artırmaktadır.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Türkiye’de lisansüstü turizm eğitiminin değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu araştırmada, lisansüstü turizm eğitime öğrenci perspektifinden yakla silmiştir. Bu doğrultuda yapılan araştırmada elde edilen veriler sonucunda, lisansüstü turizm eğitimi alan öğrencilerin; danışmanlık ve akademik kadroyu çok yüksek düzeyde olumlu değerlendirdikleri, diğer boyutlara yönelik değerlendirmelerinin ise ortanın üzerinde iyi ve olumlu olduğu tespit edilmiştir. Keçeli ve Duymaz (2017) Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nde verilen lisansüstü eğitimi değerlendirdikleri araştırmalarında, araştırma bulgularımıza paralel öğrencilerin çoğunluğunun aldıkları lisansüstü eğitimi olumlu değerlendirdiklerini belirtmişlerdir.

Lisansüstü turizm eğitiminin değerlendirilmesine yönelik kullanılan ölçek boyutları arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiş, analiz sonucunda tüm boyutlar arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir. Buradan lisansüstü turizm eğitimi belirleyen bir boyuta yönelik olumlu ve olumsuz değerlendirmenin diğer boyutlara yönelik değerlendirmeyi aynı doğrultuda artırdığı veya azalttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre araştırmanın “H1: Lisansüstü eğitimi değerlendirme ölçeği boyutları arasında anlamlı ilişkiler bulunmaktadır” doğrulanarak kabul edilmiştir. Tosun (2012) lisansüstü eğitimi değerlendirdiği araştırması, bulgularımızı destekler nitelikte olup, lisansüstü eğitimi değerlendirme ölçeğinde yer alan boyutlar arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler vardır. Bu sonuçlardan lisansüstü eğitim ölçeğinde yer alan boyutların birbirini tamamlayan bir bütün olarak ele alınması gerektiği, bir boyuta ilişkin olumlu veya olumsuzluğun diğer boyutları da aynı doğrultuda etkileyeceği söylenebilir.

Araştırmada ele alınan lisansüstü turizm eğitimi değerlendirme boyutlarının genel memnuniyet üzerindeki etkisini incelemeye yönelik regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda lisansüstü eğitim, yönetim ve idari kadro uzaktan eğitim ile danışman ve akademik kadro genel memnuniyeti olumlu olarak etkilediği, fiziksel koşulların ise genel memnuniyet üzerinde etkisini olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna COVID-19 salgını döneminde orgun eğitimin uzaktan eğitime dönüşmesinin fiziksel koşulların genel memnuniyet düzeyine etki yapmamasına neden

olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda H2: Lisansüstü eğitimi değerlendirme düzeyini belirleyen boyutların (Lisansüstü Eğitim, Yönetim ve İdari Personel, Uzaktan Eğitim, Fiziksel Koşullar ile Danışman ve Akademik Kadro) genel memnuniyet üzerinde olumlu ve anlamlı etkisi vardır, hipotezi fiziksel koşullar boyutu dışında doğrulanarak kabul edilmiştir.

Araştırmadan çıkan sonuçlar doğrultusunda lisansüstü turizm eğitiminin geliştirilmesine yönelik olumlu görüşleri, özellikle danışman ve akademik kadroyu olumlu değerlendirmeleri memnun edici bir sonuçtur. Bu durumun geliştirilerek sürdürülmesi önerilmektedir. Araştırma sonucunda fiziksel koşulların öğrencilerin lisansüstü turizm eğitimden genel memnuniyet durumlarını istatistiksel olarak etkilememesi salgın koşullarından kaynaklanmış olabilir. Salgın sonrası dönemlerde, lisansüstü turizm eğitime yönelik yeni araştırmalar yapılarak, test edilebilir.

Bu araştırmanın yapıldığı pandemi döneminde yapılan taramalarda, lisansüstü turizm eğitime yönelik tez çalışmasına rastlanmamış, yalnızca bir makaleye erişilmiştir. Bu konunun önemine ve daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu anlamına gelmektedir. Sheldon vd. (2008) göre, turizm endüstrisini sürdürülebilir bir geleceğe taşıyacak kapasiteyi geliştirmek için, öğretilenlerin doğasını ve nasıl öğretildiğinin değiştirilmesi ve turizm eğitiminin yeniden tasarlanması gereklidir. Bu anlayıştan hareketle turizm eğitiminin günümüz turizm işletmeciliği ve turistik anlayışına bağlı olarak güncellenmesi gereklidir. Bu kapsamda, öncelikle turizm eğitiminin, özellikle akademik çalışma bakımından eksiklik olan lisansüstü turizm eğitimi yeniden değerlendirilmeli ve düzenlenmelidir.

Bu araştırmanın bazı kısıtları bulunmaktadır. Öncelikle araştırma COVID-19 pandemi sürecinde yapılmış olup, normal eğitim-öğretim dönemini yansıtmayabilir. Ayrıca araştırma örneklemini, lisansüstü turizm eğitimi alan 206 öğrencinin görüşleri ile kısıtlıdır. Daha genel verilere ulaşmak için daha fazla sayıda lisansüstü turizm eğitimi alan öğrenciler üzerinde araştırmalar yapılabilir. İlâveten lisansüstü verilen eğitime yönelik öğrenci ve akademisyenlerin derinlemesine ele alınabileceği nitel araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Aksarı, S. (2019). Spor Bilimleri Alanındaki Lisansüstü Eğitimde Kalite Yönetiminin Akademik Personel Ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Aymankuy, Y. ve Aymankuy, Ş. (2002). Önlisans ve Lisans Düzeyindeki Turizm Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumlarının Bulundukları Yerlerin Analizi ve Turizm Eğitimi İçin Öneri Bir Model. Turizm Eğitimi Konferansı, Ankara, 29-52.

Bayraktar, S. ve Polat Üzümcü, T. (2004). “Türkiye’de Turizm Otel İşletmeciliği Alanında Eğitim Veren Yükseköğretim Kuruluşlarındaki, Eğitimcilerin Turizm Mesleki Eğitiminin Etkisel Açından İncelenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması”3.Bilgi-Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.

Baykal, D. ve Şahin, E. (2014). Türkiye’de Turizm Eğitimi Veren Meslek Yüksekokullarının Ders Programlarına İlişkin Bir İçerik Analizi. Elektronik Mesleki Gelişim Ve Araştırmalar Dergisi, 2(3), 19-32.

Boylu, Y. (2004). Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Okul Amacına Yönelik Beklentilerinin Değerlendirilmesi Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Boylu, Y. ve Arslan, E. (2014). “Türkiye’deki Turizm Eğitiminin Rakamsal Gelişmeler Açısından Değerlendirilmesi”. Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi, 1, 79-97.

Düzgün, M. (2015). Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Turizm Sektörüne Yönelik Görüşleri İle Kariyer Değerleri Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Evren, Savaş. (2010). Lisans Düzeyi Turizm Eğitimi Ders Programının Mezunlarca Değerlendirilmesi: Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Ve Otelcilik Yüksekokulu Mezunları Üzerinde Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.

Gündüzalp, Seda. (2018). Eğitimin Temel Kavramları, Amaç ve İşlevleri. Şu kitapta: Ed. Mukadder Boydak Özcan, Tuncay Yavuz Özdemir. Eğitim Bilimlerine Giriş. Ankara Asos, 15-34.

Gürdal, Mehmet (2002) Türkiye’de Mesleki Turizm Eğitiminin Yapısal Analizi, Okullaşma-Eğitimin Kalitesi-Staj-İstihdam Sorunları ve Çözüm Önerileri. Turizm Eğitimi Konferansı, Ankara, Aralık 391-400.

Hacıoğlu, N. (1992). Yükseköğretimde Mesleki Turizm Eğitimi Geliştirme Perspektifleri, Turizm Eğitimi. Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü.

Hacıoğlu, N., Kaşlı M., Şahin S. ve Tetik N. (2008) Türkiye’de Turizm Eğitimi. Ankara: Detay Yayıncılık.

Keçeli, S. ve Duymaz, F.Z. (2017). Lisansüstü Eğitimin Anket Sonuçları İle Değerlendirilmesi: Kocaeli Üniversitesi Deneyimi. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3 (3), 24-27.

Karşlı, Mehmet Durdu (2012).Eğitim Bilimine Giriş, (4. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2015). Türkiye Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Plan Hazırlık Programı: Türk eğitim sistemi ve örgün-yaygın eğitim tanımları (Hazırlık belgesi). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.

Olçay, A. ve Döş, B. (2016). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin İnternete Dayalı Uzaktan Eğitim Yöntemine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 7 (1), 727-750.

Orhan Abdülkadir (2015) Türkiye’de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm Sektörü İle İlgili Algılarının Çalışma Niyetleri Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Özdoğan O.N., Çavuş Ş. (2009) Türkiye’de Turizm Eğitiminin Yapısı ve Gelişimi. Türk Turizm Tarihi: Yapısal ve Sektörel Gelişim. Ankara: Detay Yayıncılık.

Sheldon, P., Fesenmaier, D., Woeber, K., Cooper, C. & Antonioli, M. (2008) Tourism Education Futures, 2010–2030: Building the Capacity to Lead, Journal of Teaching in Travel & Tourism, 7:3, 61-68, DOI: 10.1080/15313220801909445

Tosun, M. (2012). Lisansüstü Eğitimde Kalite Yönetimi: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Bir Uygulama. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Tuna M., Başoda A, Aylan S. (2019) TUADER Turizm Akademisyenleri Derneği. ÖSYM 2018 YKS Turizm Ön Lisans ve Lisans Kontenjanları ve Yerleştirme Sonuçları İstatistikleri ve Raporu, Ankara.

Yükseköğretim Kurulu. (2016, 20 Nisan). Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği. Resmî Gazete. (Sayı: 29690). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160420-16.htm>

Başdal, M. (2019). Yaygın turizm eğitimi. Türkiye Turizm Ansiklopedisi.

<https://Turkiyeturizmansiklopedisi.com/yaygin-turizm-eğitimi>

Köroğlu, A. (2019). Örgün turizm eğitimi. Türkiye Turizm Ansiklopedisi.

<https://Turkiyeturizmansiklopedisi.com/orgun-turizm-eğitimi>

Türkiye Cumhuriyeti Resmî Gazete. (1981, 6 Kasım). 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/1981/11/19811106.htm>